

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av kyrkolagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att kyrkolagen ändras så, att i Åbo ärkestift inrättas en andra biskopstjänst vid sidan av tjänsten som ärkebiskop. Genom detta underlättas ärkebiskopens arbetsbörda, som har blivit oskälig. Avsikten är att ärkebiskopen i huvudsak skall koncentrera sig på kyrkans gemen-

samma uppgifter. Biskopen skall sköta de uppgifter som ingår i tjänsten som biskop för ett stift. På så sätt ges ärkebiskopen tillfälle att sköta sina uppgifter som företrädare för kyrkans ledning och ledare för kyrkan.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 1998.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

På ärkebiskopens ansvar har förutom uppgifterna i ett stort stift hopat sig för kyrkan gemensamma ordförandeskaps- och representationsuppgifter. Dessa ökas av de administrativa lösningarna inom kyrkan, utlandskontakterna och i synnerhet av de ekumeniska kontakterna och i synnerhet det moderna mediasamhället, som har en benägenhet att personifiera de befintliga institutionerna. Enligt förslaget skall ärkebiskopen främst koncentrera sig på kyrkans gemensamma uppgifter. Biskopen avses sköta de uppgifter som hör till tjänsten som biskop för ett stift, om inte något annat följer av de uppgifter som ankommer på ärkebiskopen.

De uppgifter i stiftet som gäller biskopsämbetet avses i ärkestiftet bli delade mellan ärkebiskopen och biskopen så, att vardera har fulla biskopsbefogenheter. I vissa angelägenheter är det ärkebiskopen, i andra åter den andra biskopen som är biskop för hela ärkestiftet. Ärkebiskopen representerar hela stiftet vid betydande kyrkliga evenemang och i motsvarande sammanhang.

När det andra biskopsämbetet i ärkestiftet är vakant är det ärkebiskopen som omhän-

derhar uppgifterna i fråga, om han inte har gett dem i uppdrag åt domprosten. I gengäld är biskopen vid behov vikarie för ärkebiskopen i fråga om dennes uppgifter i stiftet.

Beslut om arbetsfördelningen mellan ärkebiskopen och biskopen skall fattas av kyrkomötet på förslag av kyrkostyrelsen. Församlingarna i Åbo ärkestift delas genom beslut av kyrkomötet i ärkebiskopens och i biskopens ansvarsområden. Ärkebiskopen kan tjänstgöra som biskop t.ex. inom det område som består av församlingarna i Åbo domprosteri. Ärkebiskopen sköter alla biskopsuppgifter inom detta område. Han ordinerar de präster som förordnas till församlingarna i Åbonejden eller till tjänstgöring inom hela kyrkan. Biskopen åter ansvarar för de andra församlingarna inom ärkestiftet. Vardera biskopen har hand om installationerna och biskopsvisitationerna inom sitt ansvarsområde.

Alla biskopsuppgifter kan inte delas på regional grund. Arbetsfördelningen sker härvid enligt uppgiftsområde. På ärkebiskopen ankommer biskopstillsynen över präster och lektorer som sköter för kyrkan gemensamma uppgifter och som hör till ärkestiftet. Biskopen åter leder tjänstemännens verksamhet i

domkapitlet. I uppgiften ingår ledning av domkapitlets verksamhetsavdelning. Ärkebiskopen är ordförande för stifts- och synodalmötena.

Efter ändringen av kyrkolagen är antingen ärkebiskopen eller biskopen ordförande för domkapitlet i Åbo ärkestift, beroende på arbetsfördelningen. I ärenden som går till kyrkomötet, biskopsmötet och kyrkostyrelsen (utlåtanden, framställningar, besvär och andra motsvarande frågor) är biskopen ordförande. Om ett ärende som går till den kyrkliga centralförvaltningen gäller endast Åboområdet, är ärkebiskopen ordförande. Biskopen har yttranderätt men inte rösträtt i ärenden som gäller Åboområdet. I gengäld har ärkebiskopen yttranderätt i frågor som hör till biskopens verksamhetsområde. Domprosten är alltså vice ordförande för domkapitlet.

Ärkebiskopens ställning i kyrkans gemensamma uppgifter förblir oförändrad. Enligt den officiella titeln är han "ärkebiskop av Åbo ärkestift och Finland". Den nya biskopen kommer att vara medlem av kyrkomötet och biskopsmötet och företräder ärkestiftet i denna egenskap. Med stöd av ett särskilt val kan han i likhet med andra biskopar också vara medlem av kyrkostyrelsen. Domkapitlet i ärkestiftet utser ett ombud till kyrkomötet eller biskopsmötet i stället för ärkebiskopen och biskopen först när varken ärkebiskopen eller biskopen deltar i mötet.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Nya kostnader är avlöningen för biskopstjänsten inklusive boendekostnader och bi-

kostnader (ca 490 000 mk/år) samt kostnaderna för arbetsrum och verksamhet (uppskattningsvis 50 000 mk/år). De nuvarande personresurserna vid ärkebiskopens kansli och vid domkapitlet i Åbo ärkestift utnyttjas också för att ge biskopen kontorshjälp. Då kyrkan från den 1 januari 1997 svarar för kostnaderna för domkapitlet i sin helhet är kyrkan ansvarig också för de kostnader som den nya biskopstjänsten medför.

3. Beredningen av propositionen

Organiseringen av ärkebiskopsämbetet har i flera år upprepade gånger varit framme i olika sammanhang. Bland annat finns ett betänkande från 1990, "Arkkiipiispan asema, tehtävät ja lisätyövoiman tarve", som en av biskopsmötet tillsatt arbetsgrupp lagt fram och ett betänkande från 1995, "Organiseringen av ärkebiskopsämbetet", som en av kyrkostyrelsen tillsatt arbetsgrupp lagt fram. En tidigare utredning var kyrkoordningskommitténs betänkande nr 2 (1979), som gäller ärkebiskopens ställning och valet av ärkebiskop samt stiftsindelningen och stiftsgränserna.

Förslagen till ändring av kyrkolagen (1054/1993) har beretts i kyrkostyrelsen och kyrkomötets förvaltningsutskott.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av kyrkolagen

På förslag av kyrkomötet och enligt riksdagens beslut fogas till 18 kap. 1 § kyrkolagen av den 26 november 1993 (1054/1993) ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 2 § ett nytt 2 mom., till 19 kap. 1 § ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., till 20 kap. 1 § ett nytt 3 mom., varvid de nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., samt till 21 kap. 1 § ett nytt 2 mom. som följer:

18 kap.

Biskopsämbetet

1 §

Biskop och biskopens uppgifter

I ärkestiftet finns ärkebiskopen och en biskop. Om fördelningen av ansvarsområden och uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen bestäms närmare i kyrkoordningen.

2 §

Tillfällig skötsel av uppgifterna

Om ärkebiskopsämbetet är vakant eller ärkebiskopen är förhindrad att sköta sin tjänst, omhänderhas de uppgifter som enligt 1 § 2 mom. ankommer på ärkebiskopen av biskopen i ärkestiftet. I ärkestiftet omhänderhas ärkebiskopen på motsvarande sätt biskopens uppgifter, om biskopsämbetet är vakant eller biskopen är förhindrad att sköta sin tjänst. I fråga om brådskande och nödvändiga uppgifter iakttas vad som bestäms i 1 mom.

19 kap.

Domkapitlet

1 §

Uppgifter och medlemmar

I ärkestiftet är ärkebiskopen ordförande för

domkapitlet när detta handlägger sådana ärenden som bestäms närmare i kyrkoordningen. Biskopen har härvid rätt att vara närvarande vid sammanträdet och ta del i diskussionen, men inte i beslutsfattandet. Biskopen är i annat fall ordförande för domkapitlet, varvid ärkebiskopen har rätt att ta del i diskussionen, men inte i beslutsfattandet.

20 kap.

Kyrkomötet

1 §

Sammansättning

Domkapitlet i ärkestiftet utser en ledamot som avses i 1 mom. 1 punkten endast när varken ärkebiskopen eller biskopen deltar i kyrkomötet.

21 kap.

Biskopsmötet

1 §

Sammansättning

Domkapitlet i ärkestiftet utser en ledamot som avses i 1 mom. 1 punkten endast när varken ärkebiskopen eller biskopen deltar i biskopsmötet.

Denna lag träder i kraft den 199 . förutsätter får vidtas innan den träder i
Åtgärder som verkställigheten av lagen kraft.

Helsingfors den 23 maj 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Undervisningsminister *Olli-Pekka Heinonen*